

Research Paper

Study of the Barriers and Solutions of Development of Sports Law

A. Soori¹, M. A. Hemmatinezhad², N. Benar³, E. Rostami Chelkaseri⁴

1. Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran
2. Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran
3. Assistant Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran
4. Assistant Professor in Private Law, Faculty of Literature and Humanities University of Guilan, Rasht, Iran

Received: 2019/02/13

Accepted: 2020/01/11

Abstract

The aim of this study was to identify the barriers and solutions of development of sports law. The research method was descriptive. The study's participants were the experts on sports law including heads of the disciplinary committee, sports law professors in universities, sports lawyers and all those active in the sports research. The study sample was selected using the snowball sampling method (72 people). In order to collect data a researcher-made questionnaire which included 23 options in 5-point Likert scale was used. The descriptive indicators and exploratory factor analysis was used to analyze the data. The results showed that the main barriers to the development of sports law in Iran included scientific-educational barriers, legal barriers, and barriers of human resources. In addition, the strategies to promote human resources, and scientific-educational and legal rights were recognized to be the main approaches to the development of sports law in Iran. However, the solutions and management structural barriers didn't play role in the development of sport law. In general, the trained human resource is the most important factor in the development of sports law which should be through the development of scientific education in order to help sports legal system.

Keywords: Sports Law, Barriers and Solutions, Development Legal Dimensions

---

-
1. Email: abozar.sori@gmail.com
  2. Email: ma_hemati@yahoo.com
  3. Email: noshin.benar@yahoo.com
  4. Email: abozar.sori@yahoo.com

Extended Abstract

Background and Purpose

This study is a mixed (qualitative and quantitative) research which was a descriptive survey in terms of purpose. This study aimed at identifying the barriers and solutions for the development of sports law.

Materials and Methods

The study's population consisted of the experts on sports law i.e., heads of the disciplinary committee, sports law professors in universities, sports lawyers and all those who were active in the sports research. The research sample was selected using the snowball sampling method (72 people). To collect the data, a researcher-made questionnaire including 23 options and 5-point Likert scale was used. The reliability of questionnaires was measured through Cronbach's alpha formula. The reliability of barriers questionnaire was equal to 0.94 and solutions questionnaire equal to 0.89, which indicated the reliability of the questionnaires. To analyze the data, the descriptive statistics (frequency tables and mean) and inferential statistics (i.e., Cronbach's alpha for measuring the reliability of the questionnaires, exploratory factor analysis test, and regression coefficients of audit function to prioritize barriers and solutions) using Spss software Were used.

Findings

According to the demographic section, the mean age of the sample was 33 ± 10 . The results showed that the main barriers to the development of sports law in Iran were scientific-educational barriers, legal barriers and barriers to human resource. In addition, the strategies to promote the trained human resources, and scientific-educational and legal rights were recognized to be the main approaches to the development of sports law in Iran. However, the solutions and management structural barriers didn't play role in the development of sport law.

Conclusion

Lack of education and little awareness of the sports community about the legal consequences of offenses in sports as well as the lack of a criminal record that includes the type of sport offenses and their penalties has led to the quantitative and qualitative expansion of offenses. Human resources are the most important factor in developing solutions for sports rights. This hurdle can be tackled as a viable solution by employing a skilled workforce and training a specialist in sports law. On the whole, the trained human resource is the most important factor in the development of sports law, which should be through the development of scientific education in order to help sports legal system.

References

1. Anu M. R, Jari P, Lotta K & Arja, R (2018). Adolescent physical activity-related injuries in sports club, school sports and other leisure time physical activities, Cogent Medicine, 3(1): 1260786.
2. Baniyan Abbas, Kashif Majid (2015). Investigating the Different Viewpoints of Female Sports Trainers in Sporting Events. Applied Research in Sport Management. Volume 2, Number 4 (8th series), pp. 79-90. (Persian).
3. Nazriyan, Abbas (2017). Investigating the determinants of legal competencies of executive executives from the point of view of academic experts and sport managers, Journal of Sport Management, Volume 4, Issue 8, pp. 588-567. (Persian).
4. Thornton, P (2011). Sports law, Jones and Bartlett Publishers.

تعیین موانع و راه‌حل‌های توسعه ابعاد نظام حقوق ورزشی کشور

ابوذر سوری^۱، مهر علی همتی نژاد^۲، نوشین بنار^۳، عباداله رستمی چلکاسری^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان، رشت،

ایران

۲. استاد مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان، رشت، ایران (نویسنده

مسئول)

۳. استادیار مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۴. دانشیار حقوق خصوصی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان، رشت، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۰/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۰۴

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی موانع و راه‌حل‌های توسعه ابعاد نظام حقوقی ورزش در ایران انجام شد. روش پژوهش از نوع توصیفی بود و جامعه آماری پژوهش، همه خبرگان حقوق ورزشی شامل مدیران سازمان‌های ورزشی اجرایی و دولتی، رؤسای کمیته انضباطی، کمیته استیناف، انجمن حقوق ورزشی، رؤسای دادگاه عمومی و تمام کسانی بودند که در زمینه پژوهش‌های حقوق ورزشی فعالیت داشتند. نمونه آماری با استفاده از روش گلوله‌برفی انتخاب شدند (۷۲ نفر). ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته در دو بخش اصلی بود که روایی آن را نه تن از استادان صاحب‌نظر در عرصه حقوق ورزشی تأیید کردند و پایایی آن نیز با روش آلفای کرونباخ (۰/۹۱) پذیرفته شد. پرسشنامه ۲۳ گویه داشت و از مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت استفاده شد. در نهایت از شاخص‌های توصیفی و آزمون تحلیل عاملی اکتشافی برای تحلیل داده‌ها استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد، با توجه به ضرایب رگرسیونی گزارش‌شده، مهم‌ترین موانع به ترتیب آموزشی، قانونی، صلاحیت نیروی انسانی بودند؛ همچنین مهم‌ترین راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی به ترتیب صلاحیت نیروی انسانی، آموزشی و قانونی بودند. بعد موانع و راه‌حل مدیریتی بر توسعه ابعاد حقوق ورزشی تأثیر نداشت. با وجود تمامی اقدامات انجام‌شده، دانش حقوق ورزشی کشور وضعیت مناسب ندارد و تا رسیدن به وضع مطلوب

1. Email: abozar.sori@gmail.com
2. Email: ma_hemati@yahoo.com
3. Email: noshin.benar@yahoo.com
4. Email: abozar.sori@yahoo.com

و استاندارد فاصله زیادی وجود دارد. به‌طور کلی، تربیت نیروی انسانی مهم‌ترین عامل در توسعه حقوق ورزشی است که باید از طریق توسعه بعد آموزشی به نظام حقوقی ورزش کمک کند.

واژگان کلیدی: حقوق ورزشی، موانع و راه‌حل‌ها، توسعه ابعاد حقوقی.

مقدمه

امروزه با رشد و توسعه ورزش حرفه‌ای، بسیاری از ورزشکاران و حتی مربیان و داوران و دیگر مشاغل تخصص و حرفه‌ای ورزش، زندگی خود را از طریق ورزش می‌گذرانند. آن‌ها با آگاهی از حقوق فردی و شغلی می‌توانند منافع خود را از طریق دانش حقوق حفظ کنند (تورنتون^۱، ۲۰۱۱، ۱۲۱). حقوق ورزشی مجموعه مقرراتی است که بر تمامی امور ورزش اعم از ورزشکاران، مدیران فنی، تماشاگران، مدیریت‌های ستادی ورزش، پزشکان ورزشی، سازندگان لوازم ورزشی، فروشندگان لوازم ورزشی و کارکنان سازمان‌های ورزش حاکم است (آقایی‌نیا، ۲۰۱۰، ۴۱)؛ از این‌رو آموزش و توسعه حقوق ورزشی نیازمند مطالعات اولیه و نیازسنجی‌های مناسب است تا بتواند طیف گسترده‌ای از افراد درگیر در ورزش را پوشش دهد. در بررسی طرح سند جامع ورزش کشور (۲۰۰۴)، مشخص شده است که در کشور ما قاضی خاصی برای رسیدگی به جرایمی که در محیط ورزش روی می‌دهد، وجود ندارد. با وجود نیاز به وکیل متخصص در حقوق ورزشی، چنین افرادی در ورزش کشور وجود ندارند، تعداد کمی از متخصصان حقوقی در کمیته‌های انضباطی وجود دارند، کارشناسان و مشاوران حقوق ورزش به تعداد بسیار اندک (سه نفر) در کشور وجود دارند و در نهایت، تنها دو نفر از استادان رشته حقوق در زمینه حقوق ورزشی مطالعات تخصصی داشته‌اند (سند تفصیلی طرح جامع ورزش کشور: محیط حقوقی، ۲۰۰۵، ۹۲). این موضوع، اهمیت مطالعات ورزشی را بیشتر آشکار می‌کند.

از اوایل دهه هشتاد میلادی، توسعه ورزش در عرصه بین‌المللی شتاب فزاینده‌ای پیدا کرد. گسترش ورزش حرفه‌ای، باشگاه‌های ورزشی، فدراسیون‌ها و سازمان‌های مرتبط سبب شد که تعداد و کیفیت دعاوی و اختلافات ورزشی تغییر کند (وانگ^۲، ۲۰۱۰، ۱۱). نتایج پژوهش‌های بسیار داخلی و خارجی در زمینه فعالیت ورزشی، حاکی است که آسیب‌های جسمانی زیادی بر ورزشکاران وارد شده و هزینه درمان و در برخی موارد دوری از فعالیت ورزشی را متحمل کرده است (قره‌خانی، ۲۰۱۷، ۲۱). نخستین بار واژه «حقوق ورزش» در سال ۲۰۰۵ در یکی از برنامه‌های آموزشی گروه تربیت‌بدنی و

1. Thornton
2. Wong

ورزش استفاده شد. کنگره ملی حقوق ورزشی در سال ۱۹۹۰ برگزار شد و در پی آن در سال ۱۹۹۲ مرکز آموزش حقوق ورزشی دانشگاه آتن همراه با دیگر کشورها، نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ورزشی را برگزار کرد و در این کنگره، جامعه بین‌المللی حقوق ورزشی بنا گذارده شد. در ایران نیز حقوق ورزشی به‌عنوان یک درس از سال ۱۹۷۶ در دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی برای نخستین بار تدریس شد. سپس در دانشکده‌های حقوق دانشگاه‌های ایران به‌ویژه مقاطع کارشناسی‌ارشد و دکتری، یک موضوع پژوهشی در پایان‌نامه و رساله‌های تحصیلی مدنظر اساتید و دانشجویان قرار گرفت و به‌تدریج منابع بسیار مهمی در این حوزه فراهم شد (آقایی‌نیا، ۲۰۱۰، ۸).

اپشتین^۱ (۲۰۰۷) در مقاله‌ای با عنوان «اصول آموزش حقوق ورزشی» به بررسی مهم‌ترین موضوعات قانون ورزش‌ها (مانند اصول، قراردادها، آژانس‌های ورزشی، شبه‌جرم‌های ورزشی و غیره) و حقوق ورزشی پرداخت. وی بیان کرد که در زمینه حقوق ورزشی باید به مطالعات گسترده‌تری پرداخته شود و تجزیه و تحلیل قوانین ورزشی بسیار ضروری است. نتایج پژوهش پارتینگتون^۲ (۲۰۱۶) با عنوان «مربیگری ورزش و قانون سهل‌انگاری: کاربردهایی برای فعالیت مربیگری» حاکی از این بود که در آموزش و فعالیت‌های مربیگری باید تأکید بیشتری بر توسعه آگاهی و شناخت و درک بیشتر مربیان از زمینه‌های قانونی در حال توسعه شود. آنا و همکاران^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی به آسیب‌های مرتبط با مشارکت در فعالیت بدنی در باشگاه‌های ورزشی، ورزش‌های مدرسه و سایر فعالیت‌های بدنی اوقات فراغت پرداختند. این مطالعه نشان داد، میزان آسیب‌های مربوط به فعالیت بدنی بخش جدایی‌ناپذیر از ورزش است و در باشگاه‌های ورزشی بیشتر از سایر مکان‌ها آسیب‌دیدگی روی می‌دهد. این مطالعه همچنین نشان داد، میزان آسیب با تعداد و شدت مشارکت ورزشی ارتباط دارد. در ایران، کاتوزیان (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان «خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی» به بررسی نقش و مسئولیت مدیران، ورزشکاران و برگزارکنندگان مسابقات ورزشی پرداخت. او به حقوق ورزشی و قوانین آن و همچنین به خطای ورزشی و مسئولیت‌های ناشی از آن پرداخت که در سه زمینه بررسی شدنی است: ۱- دربارهٔ ورزشکاران هنگام بازی‌های ورزشی؛ ۲- دربارهٔ ورزشکاران و مربیان با اشخاص ثالث و به‌ویژه تماشاگران؛ ۳- دربارهٔ ورزشکاران و مربیان و مؤسسه‌های ورزشی. نتایج این پژوهش نشان داد، معیار تعیین خطای ورزشی ورزشکاران زمانی است که فعل زیان‌بار واقع می‌شود. مسئولیت خساراتی که تماشاگران مسابقه‌های ورزشی می‌بینند، اصولاً برعهده برگزارکنندگان آن است؛ مگر اینکه ناشی

1. Epstein
2. Partington
3. Anu

از خطای بازیکنان یا اقدام تماشاگران باشد. مبنای این مسئولیت برپایه تقصیر است که باید آن را کوتاهی در تأمین امنیت تماشاگران دانست. ویشته (۲۰۰۶) نیز به بررسی مبانی حقوقی بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی پرداخت و به این نتیجه رسید که به این دلایل اجرای بیمه ورزشی تا سال‌ها نمی‌تواند در ایران مطرح شود: ۱- حقوق ورزشی بسیار ضعیف است؛ به گونه‌ای که کوچک‌ترین تعریف‌ها مثل باشگاه ورزشی، مدیر ورزشی و امثال آن‌ها در قوانین ما وجود ندارد؛ ۲- در ایران هنوز ورزش حرفه‌ای و لوازم آن شناخته نشده است؛ ۳- انحصارطلبی دولتی و رانت‌خواری مانع از تملیک باشگاه‌های ورزشی بزرگ به مردم شده است و اجازه حضور فعال بخش خصوصی را در این عرصه نمی‌دهد؛ ۴- ورزشکاران با حقوق خود آشنا نیستند و در موارد اندکی برای احقاق حق خود به دادگاه مراجعه می‌کنند؛ ۵- هیچ‌گونه الزامی درباره بیمه مسئولیت مدنی در ورزش وجود ندارد؛ ۶- درآمدهای آمیختگی وظایف و مدیریت نهادهای ناظر ورزشی مانع از تفکیک دقیق مسئولیت‌ها در این حوزه‌ها می‌شود.

فروغی‌پور (۲۰۰۶) در مطالعه‌ای به بررسی میزان آشنایی مربیان، معلمان و مدیران ورزشی شهر تهران با حقوق ورزشی پرداخت. وی دریافت که درصد کمی از مربیان ورزش (۱۷ درصد) با مباحث حقوق ورزشی آشنایی دارند. ساریخانی (۲۰۰۹) در پژوهش خود به نقش ورزش در تمام ابعاد زندگی بشر، اجتماعی، سیاسی و غیره پرداخت و از دیدگاه حقوقی قوانین ورزشی و همچنین خطای ورزشی و مسئولیت‌های ناشی از آن را بررسی کرد. نتایج نشان داد، اجرای قواعد عمومی مسئولیت در حقوق ورزشی ممکن نیست؛ زیرا بخشی از جرایم مانند ضرب و جرح در این زمینه مباح و گاه ممدوح است و معیار تعیین خطای ورزشی، رفتار ورزشکاری آگاه و محتاط در شرایطی است که فعل زیان‌بار واقع می‌شود و عامل اضطرار و دفاع مشروع در این شرایط محسوب شود. بنیان و کاشف (۲۰۱۵) به بررسی تفاوت دیدگاه‌های حقوقی مربیان ورزش زن و مرد در رویدادهای ورزشی پرداختند. آن‌ها نشان دادند، بیشتر مربیان ورزش از وظایف و مسئولیت‌های حقوقی در رویدادهای ورزشی آگاهی داشتند؛ همچنین بین دیدگاه زنان و مردان درباره مسئولیت‌های حقوقی تفاوت معنادار وجود داشت؛ یعنی مربیان ورزش زن در مقایسه با مربیان ورزش مرد آگاهی بیشتری درباره مسئولیت‌های حقوقی داشتند. از لحاظ مدرک تحصیلی نیز مربیان با مدرک تحصیلی کارشناسی‌ارشد و بالاتر، آگاهی بیشتری در مقایسه با دیگران داشتند. درنهایت، مربیانی با سابقه کار متوسط و بیشتر (۱۵ سال)، به آگاهی‌های حقوقی اشراف بیشتری داشتند. کارآمدی نظام حقوقی و تأثیرگذاری آن در ورزش، تا حد زیادی تحت‌تأثیر وضع قوانین مناسب، کار و شفاف در این زمینه است که به‌همراه تربیت متخصصان زبده دست‌یافتنی است. مصطفی‌پور انزلی و کاشف (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «الزام مربیان ورزشی به مسئولیت‌های

حقوقی از دیدگاه ورزشکاران» به این نتیجه رسیدند که ۷۳/۲۸ درصد از مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی خود آگاهی داشتند؛ همچنین بین دیدگاه زنان و مردان، مدرک تحصیلی و تجربه و مهارت درباره میزان التزام عملی مربیان ورزشی به مسئولیت‌های حقوقی تفاوت معنادار وجود داشت. نظریان (۲۰۱۷) در پژوهشی به ارزیابی عوامل تعیین‌کننده صلاحیت‌های قانونی مدیران اجرایی ورزش از دیدگاه متخصصان دانشگاهی و مدیران ورزش پرداخت. نتایج نشان داد، شش عامل تعیین‌کننده صلاحیت‌های قانونی ضروری مدیران اجرایی ورزش، به ترتیب مدیریت امکانات و تجهیزات ورزشی، طرح‌ها و برنامه‌های مواجهه با مواقع اضطراری، تبعیت از قانون، سیاست‌ها و رویه‌های سازمانی، مدیریت خطر و روابط عمومی بودند. بین دیدگاه دو گروه زنان و مردان در زمینه اولویت صلاحیت‌های قانونی ضروری مدیران اجرایی نیز از نظر آماری تفاوت معنادار مشاهده نشد.

با توجه به بررسی پیشینه و اقدامات انجام‌شده در این حوزه، می‌توان بیان کرد که دانش حقوق ورزشی کشور در حال رشد است و مطالعات در زمینه حقوق ورزشی در کشور بسیار اندک است. بیشتر پژوهش‌های گذشته به بررسی نقش، مسئولیت و آگاهی حقوقی ورزشکاران، مدیران و برگزارکنندگان مسابقات ورزشی متمرکز بودند (فروغی‌پور، ۲۰۰۶؛ بنیان و کاشف، ۲۰۱۵؛ مصطفی‌پور انزلی و کاشف، ۲۰۱۶؛ پارتینگتون، ۲۰۱۶) و به توسعه، بسط و استقرار همه ابعاد حقوق ورزشی در سطح جامعه، سازمان‌ها و کنشگران کمتر پرداخته شده است؛ بنابراین برای شناخت کامل ابعاد این موضوع به انجام‌دادن مطالعات بیشتری نیاز است و دریافت نظر فعالان و نخبگان حقوق ورزشی برای شناسایی و رفع موانع توسعه حقوق ورزشی اهمیت و ضرورت پیدا می‌کند. مراد از موانع و چالش‌ها، یافتن نقصان‌ها، عارضه‌ها و کاستی‌های پیدا و پنهان برای هر موضوع یا سیستمی است. وجود خلل در هر بخشی، به هر دلیلی، مانع از انجام‌شدن صحیح وظیفه یا وظایف برای دستیابی به امر مطلوب می‌شود. از آنجا این امر درخور تأمل است که این آسیب‌ها و موانع الزاماً جنبه عینی و ظاهری ندارند و چه‌بسا انتزاعی و پنهان باشند که توجه به آن‌ها و تبیین‌شان برای رسیدن به مقصود، ضروری و حیاتی است. از آنجاکه توسعه حقوق ورزشی از موضوعات چندوجهی است، رعایت احتیاط و سنجیدن جوانب و مراتب آن و شناخت موانع و ارائه راه‌حل‌های توسعه آن باید با حساسیت و دقت نظر خاص همراه باشد؛ همچنین شناسایی موانع توسعه حقوق ورزشی در ایران و ارائه راهکارها می‌تواند به نهادینه‌شدن حقوق ورزشی در ایران کمک کند؛ براین‌اساس پژوهش حاضر در پی آن است تا بررسی کند اصلی‌ترین موانع و راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی کشور کدام‌اند؟

روش پژوهش

این پژوهش از نوع پژوهش‌های آمیخته (کیفی و کمی) است که از نظر هدف انجام پژوهش، کاربردی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری پژوهش، افراد متخصص در حوزه حقوق ورزشی بودند که با استفاده از روش گلوله‌برفی، ۷۲ نفر در پژوهش شرکت کردند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته در دو بخش اصلی بود که با بررسی مبانی نظری (مطالعات کتابخانه‌ای کتب حقوق عمومی، خصوصی، مدنی، حقوق ورزشی، علوم ورزشی و مقالات مربوطه در حیطه حقوق ورزشی) و همکاری افراد خبره در حوزه حقوق ورزشی ۳۰ گویه شناسایی شد. پس از تحلیل عاملی پرسشنامه، به‌منظور تعیین روایی صوری و ظاهری، ابزار پژوهش در اختیار ۱ نفر از متخصصان مدیریت ورزشی و حقوق ورزشی قرار گرفت تا نظرهای تخصصی خود را درباره نحوه نگارش سؤال‌ها، تعداد سؤال‌ها، محتوای پرسشنامه، ارتباط سؤال‌ها با گزینه‌ها و هماهنگی سؤال‌ها با اهداف پژوهش اعلام کنند. پس از تأیید متخصصان (۲۳ گویه)، در مطالعه‌ای راهنما روی ۳۰ نفر از اساتید و دانشجویان مقطع دکتری مدیریت ورزشی و حقوق، ضریب آلفای کرونباخ پایایی (۰/۹۱) پرسشنامه موانع برابر با ۰/۹۴ و برای پرسشنامه راهکارها معادل با ۰/۸۹ به دست آمد که نشانگر قابلیت پایایی پرسشنامه بود. توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه با حضور یکی از پژوهشگران انجام شد و دوره تکمیل پرسشنامه بین ۱۵ تا ۲۰ روز طول کشید. مدت‌زمان تکمیل هر پرسشنامه بین ۱۰ تا ۱۵ دقیقه بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (جداول فراوانی و میانگین) و آمار استنباطی (آلفای کرونباخ برای سنجش پایایی پرسشنامه، آزمون تحلیل عاملی اکتشافی برای تحلیل داده‌ها، ضرایب رگرسیونی تابع ممیزی برای اولویت‌بندی موانع و راه‌حل‌ها) به کمک نرم‌افزار اسپاس نسخه ۲۳ استفاده شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. رستمی چکالگری (حقوق)، آقابابایی (حقوق)، جانی‌پور اسکلی (حقوق، حقوق ورزشی)، ایمان‌پور (حقوق)، نادر شگری (حقوق، حقوق ورزشی)، همتی‌نژاد (مدیریت ورزشی)، شعبانی‌مقدم (مدیریت ورزشی، حقوق ورزشی)، رضانی‌نژاد (مدیریت ورزشی)، نوشین بنار (مدیریت ورزشی)

جدول ۱- مشخصات جامعه آماری پژوهش

نوع جامعه	گروه مطالعه	نمونه گیری	نمونه
جامعه آماری	وکلاهی ورزشی، کارشناسان و مشاوران حقوق ورزشی	گلوله برفی	۲۰ نفر
	اساتید حقوق و علوم ورزشی و مدرسان حقوق ورزشی	گلوله برفی	۲۴ نفر
	رؤسای کمیته انضباطی و کمیته استیناف	گلوله برفی	۶ نفر
	انجمن حقوق ورزشی	گلوله برفی	۸ نفر
	سازمان های ورزشی اجرایی و رؤسای دادگاه عمومی	گلوله برفی	۱۴ نفر

نتایج

براساس بخش جمعیت شناختی پرسشنامه، میانگین سنی افراد نمونه، 33 ± 10 سال بود. در جدول شماره ۲ دو توزیع جنسیت و تأهل شرکت کنندگان ارائه شده است.

جدول ۲- توزیع جنسیت و تحصیلات شرکت کنندگان

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۴۴/۵
	مرد	۵۵/۵
میزان تحصیلات	کاردانی و دیپلم	۳۳/۵
	کارشناسی	۲۷/۷
	کارشناسی ارشد و بیشتر	۳۸/۸

همان طور که در جدول شماره ۲ دو آمده است، تعداد زنان و مردان شرکت کننده در پژوهش تقریباً برابر بود (مردان پنج نفر بیشتر) و بیشترین افراد نمونه با ۳۸/۸ درصد مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بیشتر داشتند.

روایی مقیاس کل با دو شاخص بار تلت و کایزر-میر-آلکین^۱ بررسی شد و مقدار شاخص برابر با ۰/۹۱۰ با ضریب معناداری ۰/۰۰۱ به دست آمد که نشان می دهد، تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مدل

1. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

عاملی مناسب است و تعداد نمونه انتخاب‌شده برای تحلیل عاملی کافی است. پس از تحلیل عاملی اکتشافی^۱ با چرخش متعامد^۲، موانع آموزشی، موانع صلاحیت نیروی انسانی، موانع قانونی، موانع مدیریتی، راه‌حل آموزشی، راه‌حل صلاحیت نیروی انسانی، راه‌حل قانونی و راه‌حل مدیریتی بزرگ‌تر از عدد یک مشخص شدند. مجموع این عوامل در دو بخش موانع نهادینه‌شدن حقوق ورزشی و راه-حل‌های ابعاد توسعه، ۶۰/۵۴ درصد از واریانس را تبیین کرد که بار عاملی گویه‌های آن‌ها از ۰/۵۸ تا ۰/۸۸ متغیر بود. همچنین هفت سؤال به‌دلیل بار عاملی کمتر از ۰/۴۰ (معیار مینا) از تحلیل عاملی حذف شد. براساس نتایج تحلیل عاملی، موانع نهادینه‌شدن حقوق ورزشی و راه‌حل‌های توسعه دسته‌بندی شدند (جدول شماره ۳ه).

جدول ۳- تحلیل مؤلفه‌های پرسشنامه در بخش موانع و راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی

مؤلفه اصلی	بار عاملی							
	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
موانع آموزشی								
نبود منابع علمی و آموزشی کافی در زمینه حقوق ورزشی			۰/۶۶					
نبود برنامه‌های بلندمدت برای توسعه و نهادینه‌سازی حقوق ورزشی در کشور			۰/۶۸					
نبود اهتمام کافی به درس حقوق ورزشی در دانشکده‌های تربیت‌بدنی و حقوق			۰/۶۱					
موانع منابع انسانی								
پایین بودن سطح دانش حقوقی فعالان عرصه ورزش			۰/۷۵					
کمبود نیروی انسانی متخصص حقوق ورزشی			۰/۶۷					
آشنایی نبودن کافی افراد دخیل در ورزش با قراردادهای ورزشی			۰/۷۱					

1. Exploratory Factor Analysis
2. Varimax Rotation

ادامه جدول ۳- تحلیل مؤلفه‌های پرسشنامه در بخش موانع و راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی

مؤلفه اصلی	بار عاملی							
	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
موانع قانونی								
پراکندگی و ابهام در قوانین و نبود قوانین و مقررات جامع و شفاف						۰/۷۸		
نبودن یا کافی نبودن آیین‌نامه‌های انضباطی مدون						۰/۷۰		
انطباق کافی نداشتن مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی						۰/۶۸		
موانع مدیریتی								
نبودن یا کافی نبودن کمیته‌های انضباطی در رشته‌های مختلف						۰/۷۸		
نبودن شفافیت مالی در ورزش و شیوع فساد و دلالتی						۰/۵۸		
نبودن دادگاه‌های تخصصی یا نهادهای حکمیت (داوری) برای رسیدگی به پرونده‌های ورزشی						۰/۶۹		
راه‌حل آموزشی								
تألیف منابع علمی روزآمد برای ارتقای دانش حقوق ورزشی						۰/۷۴		
انجام مطالعات تطبیقی درباره وضعیت حقوق ورزشی در کشورهای دیگر						۰/۸۲		
آموزش کاربردی حقوق ورزشی برای مخاطبان آن از طریق رسانه‌های ورزشی						۰/۷۸		
راه‌حل صلاحیت نیروی انسانی								
برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی به منظور ارتقای دانش حقوقی فعالان عرصه ورزش						۰/۸۴		
تربیت نیروی انسانی متخصص در حقوق ورزشی						۰/۸۸		

ادامه جدول ۳- تحلیل مؤلفه‌های پرسشنامه در بخش موانع و راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی

مؤلفه اصلی	بار عاملی							
	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
راه‌حل قانونی								
تدوین قوانین شفاف و روزآمد								۰/۸۲
تدوین آیین‌نامه‌های انضباطی برای رشته‌های مختلف ورزشی								۰/۷۹
راه‌حل مدیریتی								
ایجاد کمیته‌های انضباطی با ترکیب حقوقی مناسب برای رشته‌های مختلف ورزشی								۰/۸۱
ایجاد سازوکارهای لازم برای پیشگیری از بروز مشکلات مربوط به قراردادهای ورزشی در سطوح ملی و بین‌المللی								۰/۷۸
تدوین قوانین جامع مالی در ورزش و مبارزه با دلالی و فساد								۰/۷۶
تشکیل دادگاه‌های تخصصی و نهادهای حکمیت (داوری) به منظور رسیدگی به پرونده‌های ورزشی								۰/۸۳

براساس جدول شماره سه، نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد، در مجموع این عوامل در دو بخش موانع نهادینه‌شدن و راه‌حل‌های ابعاد توسعه حقوق ورزشی تقسیم‌بندی و تبیین‌شدنی هستند. به‌منظور شناسایی اصلی‌ترین موانع مربوط به نهادینه‌شدن حقوق ورزشی در ایران از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره چهار آمده است.

جدول ۴- موانع حقوق ورزشی در ایران

موانع	همبستگی	میانگین درجه آزادی	تعداد	مقدار معناداری
موانع آموزشی	۰/۲۷۱	۶۳/۷۶۲	۳	۷۲
موانع صلاحیت نیروی انسانی	۰/۲۷۴	۶۲/۷۸۳	۳	۷۲
موانع قانونی	۰/۲۵۸	۶۲/۹۸۱	۳	۷۲
موانع مدیریتی	۰/۲۹۳	۵۷/۱۶۲	۳	۷۲

در جدول شماره چهار، با توجه به نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و مقادیر معناداری آزمون می‌توان نتیجه گرفت که میانگین همه ابعاد در گروه‌های مختلف (موانع آموزشی، موانع صلاحیت نیروی انسانی، موانع قانونی و موانع مدیریتی) مقادیر متفاوت دارد که نشان‌دهنده الویت هر بعد به لحاظ اهمیت است. مقدار ویژه تابع ممیزی^۱ حدود ۹۸/۴ درصد از تغییرات متغیر موانع را می‌تواند تبیین کند. ضرایب این تابع در جدول شماره پنج نمایش داده شده است.

جدول ۵- ضرایب تابع ممیزی مرتبط با موانع

موانع				
۵.۰۰	۴.۰۰	۳.۰۰	۲.۰۰	
۱۸/۶۷۹	۱۴/۹۰۱	۱۲/۵۶۴	۷/۸۳۸	موانع آموزشی
۱۲/۹۹۹	۱۰/۸۸۰	۷/۳۸۳	۵/۳۶۱	موانع صلاحیت نیروی
۱۷/۵۸۶	۱۴/۰۵۵	۹/۹۷۳	۷/۹۷۲	انسانی
-۱۲۰/۷۵۴	-۷۹/۴۸۵	-۴۵/۶۷۰	-۲۳/۴۴۱	موانع قانونی
				ضریب ثابت

همان‌طور که در جدول شماره پنج نتایج ضرایب تابع نشان می‌دهد، می‌توان اصلی‌ترین موانع مربوط به نهادینه‌شدن حقوق ورزشی در ایران را به ترتیب موانع آموزشی، موانع قانونی و موانع نیروی انسانی دانست. همچنین متغیر موانع مدیریتی (ساختاری) هیچ نقشی در تبیین موانع ایفا نمی‌کند و در نتیجه موانع حقوق ورزشی در ایران تأثیر معنادار نداشته است. به‌منظور شناسایی اصلی‌ترین راه‌حل‌های مربوط به راه‌حل‌های حقوق ورزشی در ایران از تحلیل عاملی استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره شش آمده است.

جدول ۶- راه‌حل‌های حقوق ورزشی در ایران

راه‌حل‌ها	همبستگی	میانگین	درجه آزادی	تعداد	مقدار معناداری
راه‌حل آموزشی	۰/۱۰۹	۱۹۳/۲۵۷	۳	۷۱	۰/۰۱
راه‌حل نیروی انسانی	۰/۰۹۶	۲۲۳/۶۶۲	۳	۷۱	۰/۰۳
راه‌حل قانونی	۰/۱۵۶	۱۲۸/۲۸۷	۳	۷۱	۰/۰۱
راه‌حل مدیریتی	۰/۱۲۸	۹۸/۶۲۳	۳	۷۱	۰/۰۳

۱. الویت‌بندی و تبیین موانع و راه‌حل‌ها

در جدول شماره شش، با توجه به نتایج تحلیل عاملی و مقادیر معناداری آزمون می‌توان نتیجه گرفت که میانگین همه ابعاد در گروه‌های مختلف (راه‌حل آموزشی، راه‌حل صلاحیت نیروی انسانی، راه‌حل قانونی و راه‌حل مدیریتی) مقادیر متفاوت دارد که نشان‌دهنده الویت هر بعد به لحاظ اهمیت است. مقدار ویژه تابع ممیزی حدود ۹۸/۵ درصد از تغییرات متغیر راهکار را می‌تواند تبیین کند. ضرایب رگرسیونی این تابع در جدول شماره هفت ذکر شده است.

جدول ۷- ضرایب تابع ممیزی مرتبط با راه‌حل‌ها

راه‌حل				
۵.۰۰	۴.۰۰	۳.۰۰	۲.۰۰	
۳۳/۳۳۴	۲۸/۹۵۷	۲۲/۵۸۱	۱۴/۹۸۵	راه‌حل آموزشی
۳۴/۹۴۹	۳۰/۶۴۸	۱۸/۱۰۳	۱۵/۳۴۴	راه‌حل نیروی انسانی
۲۶/۵۷۹	۲۱/۴۲۵	۱۴/۲۳۲	۱۲/۵۲۸	راه‌حل قانونی
-۲۲۹/۲۱۵	-۱۶۷/۷۸۷	-۷۸/۳۳۷	-۴۷/۹۴۰	ضریب ثابت

همان‌طور که در جدول شماره هفت نتایج ضرایب تابع نشان می‌دهد، می‌توان اصلی‌ترین راه‌حل‌های توسعه ابعاد حقوق ورزشی در ایران را به ترتیب راه‌حل صلاحیت نیروی انسانی، راه‌حل آموزشی و راه‌حل قانونی دانست. همچنین بعد متغیر راه‌حل مدیریتی، هیچ نقشی در تابع ممیزی ایفا نمی‌کند و در نتیجه بر توسعه حقوق ورزشی در ایران تأثیر معنادار نداشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

با توسعه چشمگیر ورزش در دهه‌های اخیر و تبدیل آن به صنعتی بزرگ و پرمخاطب، مباحث حقوقی مربوط به آن نیز دشوارتر و پیچیده‌تر شدند. ورزش نیز با توجه به شرایط منحصر به فردی که دارد، از قواعد حقوقی ویژه‌ای برخوردار است که در ابعاد بسیاری از دادگاه‌ها و محاکم عمومی متمایز می‌شود. همچنین ماهیت بین‌المللی محیط حقوقی ورزش همراه با الزام به رعایت قوانین و مقررات داخلی سبب شده است تا هم متخصصان حقوق و هم متخصصان ورزش، هریک به‌تنهایی قادر به بررسی همه موضوعات مطرح‌شده نباشند و همین موضوع موجب مهجور بودن و مغفول ماندن موضوعات حقوقی در ورزش کشور شده است (مصطفی‌پور انزلی و کاشف، ۲۰۱۶، ۲۳).

بررسی موانع و راه‌حل‌های توسعه ابعاد حقوق ورزشی در این پژوهش نشان داد، اصلی‌ترین موانع مربوط به نهادینه‌شدن حقوق ورزشی در ایران به ترتیب موانع آموزشی، موانع قانونی و موانع انسانی

هستند. همچنین بعد موانع مدیریتی، نقشی در تابع ممیزی نداشت و در نتیجه بر نهادینه شدن حقوق ورزشی در ایران تأثیر معنادار نگذاشت؛ براین اساس، به نظر می‌رسد فقدان آموزش و اطلاع اندک جامعه ورزشی از پیامدهای قانونی تخلفات و جرایم در محیط‌های ورزشی و همچنین نبود مجموعه مدونی که متضمن نوع جرایم ورزشی و مجازات‌های آن‌ها باشد، همواره بستری برای گسترش کمی و کیفی خلافکاری‌ها شده است. از طرف دیگر، فقدان منابع علمی کافی در زمینه حقوق ورزشی، نبود برنامه‌های بلندمدت برای توسعه و نهادینه‌سازی حقوق ورزشی در کشور و نبود اهتمام کافی به درس حقوق ورزشی در رشته علوم ورزشی و حقوق از مهم‌ترین موانع علمی و آموزشی حقوق ورزشی است. این بخش از یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های فروغی‌پور (۲۰۰۶) و پارتینگتون (۲۰۱۶) همخوانی دارند. آن‌ها بیان کردند، درصد کمی از افراد ورزشی به علت فقدان منابع علمی و آموزش کافی با مباحث حقوق ورزشی آشنایی دارند، اما با نتایج پژوهش‌های بنیان و کاشف (۲۰۱۵) و مصطفی‌پور انزلی و کاشف (۲۰۱۶) همخوانی ندارد. آن‌ها گزارش دادند، بیشتر مربیان ورزش از وظایف و مسئولیت‌های حقوقی آگاهی دارند. علت این مغایرت می‌تواند تفاوت احتمالی در جامعه آماری بررسی شده باشد. از دیگر موانع مهم در توسعه حقوق ورزشی کشور، موانع قانونی و حقوقی است. در محیط حقوقی ورزش از قوانین حقوقی و مدنی در کشور استفاده می‌شود، اما پراکندگی و ابهام در این قوانین، نبود قوانین و مقررات جامع و شفاف، نبود یا ناکافی بودن آیین‌نامه‌های انضباطی مدون و همچنین انطباق کافی نداشتن مقررات داخلی ورزش با قوانین و مقررات بین‌المللی، این بعد را از موانع مهم توسعه حقوق ورزشی معرفی کرده است؛ بنابراین این یافته با نتایج پژوهش ایشیتین (۲۰۰۷) که تأکید داشت به علت پیچیدگی و ابهام در قوانین و مقررات، تجزیه و تحلیل قوانین ورزشی بسیار ضروری است، همخوانی دارد. در ضمن، نیروی انسانی به‌عنوان سومین بعد مهم باید در موانع توسعه حقوق ورزشی مدنظر قرار گیرد. پایین بودن سطح دانش حقوقی فعالان عرصه ورزش، کمبود نیروی انسانی متخصص حقوق ورزشی و آشنایی کافی نداشتن افراد دخیل در ورزش با قراردادهای ورزشی باعث سهل‌انگاری در مسئولیت‌های محول شده می‌شود. هر ساله منابع مالی و انسانی فراوانی به‌منظور افزایش توان و قابلیت‌های نیروی انسانی در قالب آموزش‌های کوتاه‌مدت، سمینارها و همایش‌ها صرف می‌شود. چنین تلاش‌هایی بر این باور استوار است که آموزش مهارت‌های مدیریتی مناسب‌ترین استراتژی برای بهبود عملکرد و افزایش اثربخشی مدیران و نیروی سازمان و به‌روزرشدن اطلاعات و آگاهی‌های آنان تلقی می‌شود (آقایی‌نیا، ۲۰۱۰، ۱۱۲). مربیان ورزشی، معلمان تربیت‌بدنی، کارشناسان، وکلای ورزشی، مشاوران حقوقی ورزشی از نیروی انسانی مهم سازمان‌های ورزشی هستند که با آموزش صحیح به آن‌ها در زمینه حقوق ورزشی می‌توان از بروز بسیاری از حوادث ورزشی و تشکیل پرونده‌های ورزشی

پیشگیری کرد (ونگ، ۲۰۱۰، ۱۸؛ فینلای و همکاران^۱، ۲۰۱۲، ۶۱)؛ باوجود این، نیروی انسانی از بین همه دارایی‌ها به خوبی شناخته نشده است؛ درحالی‌که کارایی و اثربخشی هر سازمان به میزان درخور ملاحظه‌ای به نحوه مدیریت و کاربرد صحیح و مؤثر صلاحیت نیروی انسانی بستگی دارد (شعبانی‌مقدم، ۲۰۱۶، ۷۸).

با توجه به راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی در این پژوهش و با توجه به ضرایب رگرسیونی، می‌توان اصلی‌ترین راه‌حل‌ها را به ترتیب راه‌حل صلاحیت نیروی انسانی، راه‌حل آموزشی و راه‌حل قانونی دانست. به علاوه، بعد راه‌حل مدیریتی هیچ نقشی در تابع ممیزی ایفا کرد؛ در نتیجه بر توسعه حقوق ورزشی در ایران تأثیر معنادار نداشت؛ براین اساس، نیروی انسانی مهم‌ترین عامل در راه‌حل‌های توسعه حقوق ورزشی است. با استخدام نیروی انسانی خبره، آموزش و تربیت نیروی متخصص در زمینه حقوق ورزشی می‌توان به عنوان راه‌حل عملی با این مانع مقابله کرد. بی‌شک این امر به برنامه‌ریزی بلندمدت نیاز دارد و تمامی ارگان‌ها از جمله وزارت علوم باید در این زمینه راهکار مناسب را به کار گیرند؛ البته با وجود توسعه فراوان گرایش‌های مربوط به رشته تربیت‌بدنی و حقوق، هنوز اقدامی برای ایجاد گرایشی با عنوان «حقوق ورزشی» که مخاطبان بی‌شماری دارد، صورت نپذیرفته است. تربیت نیروی انسانی متخصص و مجرب در زمینه حقوق ورزشی یکی از راه‌حل‌های مهم نهادینه‌سازی آن در کشور است که با گنجاندن گرایش حقوق ورزشی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری می‌توان به آن دست یافت. همچنین با توجه به جدید بودن حقوق ورزشی در ایران، توجه به این موضوع برای بهبود و توسعه علوم حقوقی ورزش تدوین کتاب‌ها و مقاله‌های گوناگونی در این باره احساس می‌شود و رویه‌های قضایی به رویدادهای ورزشی و خطرهای ناشی از آن باید توجه خاص کنند و ضرورت بازی‌های ورزشی را در اعمال قواعد مسئولیت مدنی در نظر بگیرند.

از نظر سیاسی نیز پیروزی در میدان‌های ورزشی ابزار مفیدی برای تبلیغ و اثبات اعتبار ملی است؛ به همین دلیل، بودجه‌های کلان و نیروهای انسانی فراوان برای پیشرفت ورزش و توفیق در میدان‌ها صرف می‌شود، اما در زمینه تدوین قوانین حقوقی جای خالی پژوهش‌های منسجم و آیین‌نامه‌های مدون احساس می‌شود. بیشتر مدیران ورزشی باشگاه‌های حرفه‌ای و مربیان درباره وظایف و مسئولیت‌های قانونی خود در برابر ورزشکاران آگاهی و آشنایی سطح پایین دارند (بارکوکیس^۲، ۲۰۱۱، ۲۰۷؛ فروغی، ۲۰۰۶، ۱۸) و این موضوع سبب بروز مشکلات در زمینه تدوین قراردادها شده است و هر ساله

1. Findlay
2. Barkoukis

شاهد ناداوری‌ها در عرصه ورزش هستیم. باید توجه کرد قانون ناشناخته باشد و تا زمانی که توانایی درک حقوق فردی وجود نداشته باشد نمی‌توان از حقوق خود نیز دفاع کرد.

درباره راه‌حل آموزشی نیز باید بیان کرد، زمانی که نیروی انسانی متخصص نیست، می‌توان با تربیت و آموزش نیروی موجود می‌توان تاحدی مشکلات را بر طرف کرد؛ البته مشکل موجود به مسائل حقوقی و قانونی نیز باز می‌گردد. زمانی که قوانین مدون و مستحکم موجود نباشد، بی‌شک هرچقدر نیروی متخصص تلاش کند، همچنان در حل مشکلات ناتوان خواهد بود. با توجه به نتایج کلی پژوهش، مدیران ورزشی و تمامی دست‌اندرکاران ورزش برای رفع موانع موجود باید این مطلب را مدنظر قرار دهند و سعی کنند قوانین مدون و منسجمی را در حیطه ورزش تعریف و تدوین کنند. در بخش صلاحیت نیروی انسانی متخصص نیز این بخش می‌تواند مدنظر وزارت علوم قرار گیرد تا از این طریق با اضافه کردن گرایشی با عنوان «حقوق ورزشی» به حل این مشکل و رفع این مانع کمک کند تا با مجموع این عوامل بتوانند از مفید واقع شدن استراتژی‌های برنامه‌های ورزشی و حقوق بین‌المللی ورزشی بهره جویند. این بخش از یافته با نتایج پژوهش‌های فروغی پور (۲۰۰۶)، ایشیتین (۲۰۰۷)، پارتینگتون (۲۰۱۶) و نظریان (۲۰۱۷) همخوانی دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهد، در زمینه توسعه حقوق ورزشی باید به مطالعات گسترده‌تری درباره منابع علمی و آموزشی پرداخته شود. همچنین توجه به بعد آموزشی و در نظر گرفتن میزان تأثیرگذاری آن بر صلاحیت نیروی انسانی، برای بهبود و توسعه حقوق ورزشی ضروری است.

به‌طور کلی، نتایج پژوهش حاضر بر ضرورت رفع موانع نهادینه‌سازی حقوق ورزشی در کشور، به‌ویژه در ابعاد آموزشی و صلاحیت نیروی انسانی تأکید دارد. بیش از یک دهه از تدوین سند جامع ورزش کشور گذشته است که وضعیت محیط حقوقی ورزش کشور کاملاً مشخص نیست؛ برای مثال، قاضی خاص برای رسیدگی به جرایمی وجود ندارد که در محیط ورزش رخ می‌دهد، وکیل متخصص در حقوق ورزشی در کشور وجود ندارد، متخصصان حقوقی اندک در کمیته‌های انضباطی هست و برخی کارشناسان، مشاوران و اساتید حقوق ورزش وجود دارند که این موارد نشان می‌دهد هنوز وضعیت مطلوبی در زمینه محیط حقوقی ورزش کشور وجود ندارد و اغلب شرکت‌کنندگان در پژوهش، عوامل آموزشی، قانونی و نیروی انسانی را از موانع اصلی بر سر راه نهادینه‌سازی حقوق ورزشی در کشور دانستند؛ همچنین آنان بر ضرورت تمرکز بر نیروی انسانی و نیز راه‌حل‌های علمی و آموزشی به‌عنوان راهکارهای اساسی برای رفع این موانع و ارتقای مقوله حقوق ورزشی تأکید داشتند؛ از این رو ضروری است با استفاده از جدیدترین و روزآمدترین مقالات و کتاب‌ها، منابع علمی روزآمد برای ارتقای دانش حقوق ورزشی فراهم آید.

همچنین با توجه به ماهیت منحصر به فرد و پویای ورزش و تأثیر قوانین و مقررات داخلی و بین‌المللی بر آن، پیشنهاد می‌شود برای شناسایی، تدوین و وضع مقررات شفاف و روزآمد برای نهادهای مختلف ورزشی کشور اقدامات سریع انجام شود. با توجه به وسعت دامنه مخاطبان در حیطه ورزش که طیف وسیعی شامل ورزشکاران، مربیان، باشگاه‌ها، فدراسیون‌ها، سازمان‌ها، کمیته برگزاری مسابقات، کارشناسان حقوقی، مشاوران حقوقی، وکلا، حامیان مالی، شرکت‌های تلویزیونی و غیره را در برمی‌گیرد، ضروری است به برگزاری کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی به منظور ارتقای دانش حقوقی فعالان عرصه ورزش اقدام شود. با توجه به پویایی‌های عرصه ورزش و حقوق مرتبط با آن، داشتن نگاه بین‌المللی و به‌کارگیری تجارب سایر کشورها و به‌ویژه ممالک توسعه‌یافته ضروری است؛ از این رو انجام مطالعات تطبیقی درباره حقوق ورزشی در کشورهای دیگر راهکاری مناسب به نظر می‌رسد. با توجه به مشکلات مکرر در زمینه قراردادهای ورزشی در سطوح ملی و بین‌المللی برای کشور، ضروری است سازوکارهای لازم برای پیشگیری از بروز مشکلات مرتبط به کار گرفته شود. به‌علاوه، رسانه‌ها و به‌ویژه رسانه‌های ورزشی می‌توانند به آموزش مفاهیم و مباحث حقوقی به آسان‌ترین و شیواترین شکل ممکن اقدام کنند.

References

1. Aghaei Nia, H. (2010). Crimes against persons (Crime) (5th ed.). Legal Foundation, (in Persian).
2. Aghaei Nia, H. (2010) Sporting rights (10th ed.). Tehran: Publishing. (in Persian).
3. Anu M. R, Jari, P., Lotta, K., & Arja, R (2018). Adolescent physical activity-related injuries in sports club, school sports and other leisure time physical activities, Cogent Medicine, 3(1), 1260786.
4. Baniyan A., & Kashif, M. (2015). Investigating the different viewpoints of female sports trainers in sporting events. Applied Research in Sport Management, 2(4), 79-90. (in Persian).
5. Barkoukis, V (2011). Motivational a sports personship profiles of elite athletes in relation to doping behavior. Psychology of Sport and Exercise, (12), 205-212.
6. Darab Pour, M. (1390). Outside contract (2nd ed.). : Majd Assembly of Science and Culture. (in Persian).
7. Development of Legal Environment, Detailed Document of the Comprehensive System of Physical Education and Sport Development in the Country. (2005). Compilation of the Physical Education Organization of the Islamic Republic of Iran. Available at: (Accessed). (in Persian).
8. Epstein, A. (2007). The fundamentals of teaching sports law Willamette sports. Law Journal.
9. Findlay, H., Corbett, R., & Lech, D. (2012). A guide to employment contracts for coaches. Center for Sport and Law. Available at: (Accessed).

10. Foroughi, J. (2006). Evaluation of awareness and familiarity of sports coaches, teachers and sports managers of Tehran with sporting rights, Physical Education Research Institute. (in Persian).
11. Ghadirian, A. A. (2004). Learner nodes, the axis of learning and human resource development. *New Cognitive Science*, (2), 70-77.
12. Gharakhani, H. (2016). Legal and legal responsibilities of sports coaches. *Journal of Educational Training*, (61). (in Persian).
13. Katouzin, N. (2000). *Journal of Faculty of Law and Political Science*, 43, 37-57. (in Persian).
14. Mustafa Pour Anzali, Sh., & and Kashif, M. (2016). Practical commitment of sports instructors to legal responsibilities from athletes' point of view. *Sports Management Journal*, 4(8), 541-554. (in Persian).
15. Nazriyan, A. (2017). Investigating the determinants of legal competencies of executive executives from the point of view of academic experts and sport managers. *Journal of Sport Management*, 4(8), 567-588. (in Persian).
16. Partington, N. (2016). Sports coaching and the law of negligence: implications for coaching practice. *Sports Coaching Review*, 6(1), 36-56.
17. Sarikhani, A. (2009). Sports salaries and titles. *Basirat*, (30&31). (in Persian).
18. Sha'bani Moghaddam, K. (2016). *Fundamentals of sporting rights* (1st ed.), Publications Research Center of Law of the City of Science. (in Persian).
19. Thornton, P. (2011). *Sports law*: Jones and Bartlett Publishers.
20. Vīsteh, Abbas (2006). Legal Basis of Civil Liability Insurance of Sport Managers, *Insurance Industry Quarterly*. Year 19, Issue 4, No. 76, pp. 45-79. (in Persian).
21. Walter, T. (1996). *Fundamentals of sports* (H. Agha Nia, Trans). National Olympic Committee of Iran.
22. Wong, G (2010). *Essentials of sports law* (4th ed.). : ABC-CLIO.

استناد به مقاله

سوری، ابودر؛ هممتی نژاد، مهرعلی؛ بنار، نوشین؛ و رستمی چلکاسری، عباداله. (۱۴۰۱). تعیین موانع و راه‌حل‌های توسعه ابعاد نظام حقوق ورزشی کشور. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۴(۷۴)، ۷۲-۵۳. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2020.7110.2496

Soori, A., Hemmatinezhad, M. A., Benar, N., & Rostami Chelkaseri, E. (2022). Study of the Barriers and Solutions of Development of Sports Law. *Sport Management Studies*, 14(74), 53-72. (in Persian). DOI: 10.22089/smrj.2020.7110.2496

